

חיכוש באתר

אומנות - עמוד הבית

Artportal אודות

ארטרפורטל בפייסבוק יוצרים ומציגים אומנות

מזיאורים

גלויות לאומנות

תערוכות אומנות

אמנים

כתבות וידעיות אומנות

לומדים אומנות

לימודי אומנות

חוגי אומנות

סדנאות יצירה

מאמרים (אמנות ותרבות)

פומביות ומכירות אומנות

מכירות פומביות אומנות

חנויות אומנות ויצירה

שירותים לתחומי התרבות והאמנות

עגלת קניות

עגלת הקניות שלך ריקה.

כניסה לחברים רשומים

Form with fields for name, email, and password, and a checkbox for 'Remember me'.

אדם גרשוני

נירה פרג . לימינליות – מה שעובר בין התחומים ונמצא בתוך ביניהם.

דוד שפרבר

28/03/2013

דוד שפרבר על עבודותיה של נירה פרג . המאמר מפורסם לקראת תערוכת מיצב הוידאו של נירה פרג במרכז לאמנות עכשווית (פברואר עד אפריל 2013)

יותר מכל יוצרת אחרת בישראל לאורך השנים עסקה נירה פרג בלימינליות - במה שעובר בין התחומים ונמצא בתוך שביניהם. הדיון האנתרופולוגי בתוך מכוון בדרך כלל להצביע על מצבים של "בין לבין" ולהסביר את ההתמודדות האנושית עם מצבים כאלה בעזרת טקסי-מעבר. פרג לא עוסקת במציאות החרדתית עצמה, אלא מצביעה על זמן ומקום של תוך. היא מצלמת מקומות או מצבים היוצרים מרחבים לימינליים ובעיקר מתעדת את ה"תוך" שבטקס עצמו.

במסגרת תערוכה בה הציגו מועמדים לפרס גוטסדינר לאמן ישראלי צעיר (פרס בו זמנית) הציגה פרג עבודות וידאו שעוסקות בשני אקטים הקשורים בשתי התרחשויות בשולי טקסים יהודיים – השבת והקבורה (מזיאון תל אביב, 2010). העבודה "שבת 2008" (http://www.youtube.com/watch?v=CGOMfHS3AMs) (ראו כאן: http://www.youtube.com/watch?v=CGOMfHS3AMs) השבת (2008) תיעדה את חסימת הכבישים של השכונות החרדיות בירושלים למינת מעבר מכוניות לקראת כניסת השבת (ראו כאן: http://www.youtube.com/watch?v=CGOMfHS3AMs) "שומר בחיים" (2010) היה מיצב המורכב משלוש הקרנות וידאו גדולות שתעדו את שגרתו של מוסד הקבורה והסובב אותו כאקס-טרטוריה לא צפויה. בבסיס העבודה תיעוד מנהג נפוץ שבו רוכשים אנשים את חלקת הקבר שלהם עוד בחייהם, ומסמנים אותה במעבה שעליה נכתב "שומר בחיים" או "מכור בחיים". העבודות הללו לא הציגו הלוויות, קבורה או גופות, אלא רק את ההכנות, בדמות חצירת הקברים. כך הטיבו העבודות להציג את המרחב הלימינלי שנוצר כחלק ממעבר החיים עצמו ואת בית הקברות כמתחם נדל"ני חי.

בתערוכת היחיד המוצגת כעת במרכז לאמנות עכשווית קלישר ממשכה פרג את העיסוק שלה בטקסים – או אם לדייק, בהכנות לטקסים, ההופכות בעצמן לטקסים. "מעבר הכרחי" (2013), מיצב ווידאו בחמישה ערוצים, עוקב אחרי שיירות עולי רגל, רגע לפני או אחרי הטקסים הנוצריים המתקיימים ליד אתר קאסר אל-יהוד שעל גדת נהר הירדן. אזור קאסר אל-יהוד הוא בעצמו מרחב של תוך סביב הגבול בין ישראל לירדן. האיזור כולו ממוקש, ורק מעבר צר ומפולת עובר דרכו עד גדת הירדן ("מעבר הכרחי" בעגה הצבאית). על ידי תעתועי עריכה של פעולת הרברס, נראה המסע של נחיל הצליינים הפוך, כאילו הם הולכים אחורה. כך מתהפכים הזמנים בסדרם – הזמן שקודם לטקס עם הזמן שאחרי. למעשה, עזיבתם של הצליינים את המקום הופכת אצל פרג לטקס מוצא העומד בפני עצמו, בדומה למנהג עממי נפוץ לא להפנות את הגב בסיום ביקור במקומות קדושים.

שתי העבודות "שרה שרה" (2012) ו"אברהם אברהם" (2012) מוצגות זו מול זו בשני צדדים של אולם מלבני. העבודות מסונכרנות זו עם זו ומתארות את ההלפת חללי תפילה המוסלמי והיהודי במערת המכפלה, אירוע שמתקיים במקום כמה פעמים בשנה. בצד אחד מופיעים יהודים המפנים מתחם המשמש בית כנסת, שעד מהרה הופך למסגד, ובצד השני מוסלמים עורמים את שטיחי תפילה ואוספים את צידם. הדלת נפתחת בשני הסרטים בסנכרון ובהתאמה בין שתי ההקרנות. כך, על מסך אחד נראים יהודים נכנסים לחלל המוסלמי ומכשירים אותו לפולחן יהודי, ועל המסך האחר מופיעים מוסלמים מוכשרים חלל לתפילתם. שם העבודה "אברהם אברהם" לקוח מקריאתו של מלאך האלוהים בסיפור העקדה – "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה" (בראשית כ"ב, י"א). הקריאה הזו מושלכת כאן גם על שרה ומוסיפה לעבודות ממד של רגש באתר טעון מבחינה דתית ופוליטית גם יחד.

גם העבודה "תרחיש" (2012) מתמקדת בהכנה לאירוע ולא באירוע עצמו. היא מתעדת את ההכנות לתרגיל צבאי של חילוצ נפגעים מבניין שקרס כתוצאה מרעידת אדמה. החיילים מניחים בובות-דמי בבנין שמסומן לבסוף על ידיהם בסרט התוחם אותו כאתר סגור ונבדל.

הוגים יהודים שונים ראו במאמר חז"ל "עולמך תראה בחייך" (תלמוד בבלי, ברכות י"ז) קריאת כיוון ושאיפה להפוך את האמצעים (העולם הזה כפרוזדור לעולם הבא) למטרות. מדרש חז"ל מצביע על פער בין חזון הבריאה לימינו: "אלוהים מצווה "ותוצא הארץ עץ פרי עושה פרי" (בראשית א', י"א), אך הביצוע המתואר בתורה הוא: "ותוצא הארץ עץ עושה פרי" (שם, י"ב). הרב אברהם יצחק קוק (תחילת המאה ה-20) הציע להבין את הדברים כמטפורה: מלכתחילה טעם העץ עצמו אמור היה להיות טעם הפרי, אלא ש"חטאה" הארץ והוציאה רק "עץ עושה פרי", כלומר העץ ופריו אינם דומים. המטפורה היא למהלך חייו של אדם כשהעץ מסמל את האמצעים והפרי את המטרות. על פי תפיסה זו הפער הקיומי שבין האמצעים למטרות מומר בשאיפה להפיכת האמצעים למטרות, באופן שלאמצעים יהיה ערך פנימי, בדיוק כמו למטרות. האדם נדרש לחתור לשבו "טעם העץ יהיה טעם הפרי" (אברהם יצחק קוק, אורות התשובה, ו'), והאמצעים והמטרות יהיו אחדות אחת. בהתאם בדומה, בהתרחקותן בסרם

הטקס והפיכתם לטקס עצמו, הופכות העבודות של פרג את הדרך ל"דבר" עצמו.

אלא שמעבר למציאות המתועדת, העבודות של פרג עוסקות בבחינת המדיום הקולנועי עצמו, לא פחות מאשר בבחינת המציאות המתועדת באמצעותו.

עבודות מפליאה פרג להצביע על מלאכת אמנות הוידאו כממשת את רעיון הפיכת האמצעי והדרך למטרה. לעומת הקולנוע הנרטיבי, אמנות הוידאו בדרך כלל אינה מכוונת למקום קונקרטי פתור. אין כאן סיפור או נרטיב המחכה לפתרון או להתרה. הדרך היא הדבר עצמו.

המעבר מעיסוק במציאות הממשית לעיסוק בשאלות של ייצוג מתבטא בסאונד המלווה את צילום הביקור של פרג באתר קאסר אל יהוד בו צילמה את העבודה "מעבר הכרחי". סגנת הביקור של האמנית שצולמה מחלון רכב ומוקרת ברברס לפתח לצננה המתארת עזיבה. בסאונד נשמעת המיקרופון בדיון עם החייל שהסיע אותה, כשלמעשה מדובר ביצוטים נבחרים מדברי הבמאי האיטלקי פייר פאולו פאזוליני, והדברים מושמעים מהסוף להתחלה ולכן נשמעים כג'יבריש. רק הנתבויות שבתחתית המסך מבהירות במה מדובר. הציטוטים לקוחים מהסרט "בדיקת לוקיישינים בארץ ישראל עבור הבשורה על-פי מתי" (1965) המתעד את מסעו של פאזוליני לארץ בחיפושיו אחר אתרי צילום לסרט המבוסס על הברית החדשה. פאזוליני התאכזב מהפער בין דימויה הראשוני-תנכ"י של ארץ הקודש למציאות הממשית המודרנית והמפוטחת שאותה מצא, וטען שבשביל זה לא היה צריך להרחיק נדוד: "כל זה יכול היה להיבנות במקום אחר", אמר פאזוליני (ומכאן שמה של התערוכה), כשכוונתו הייתה לאפשרות לדמות מציאות כזאת באופן. המרחב המטופל והלא מיתי שדחה את פאזוליני מושך את פרג. עבודותיה של פרג מהפכות את היוצרות המקובלות גם ביחסי תמונה-קול. הקול אצלה מכוון לדימוי – מה שהעין רואה הוא בעצם פונקציה של מה ששומעת האוזן, או כפי שהציג את הדברים בנז'מן סרוסי בקטלוג התערוכה: "הסאונד מנותק מן הדימוי או, ליתר דיוק סאונד חסר דימוי מודבק לדימוי חסר סאונד". אכן, הסאונד בעבודות מדוד ומזוקק ואף פעם אינו נשמעת באופן פשוט את הסאונד המקורי שנשמע בזירת הצילום. פרג נפטרת מהקול המקורי שהוקלט עם הצילומים, והקולות הנשמעים בעבודות שלה מתרכזים רק במחוות מסוימות שעולות בסרט. למשל, גרירת המחסומים ב"שבת 2008" מלווה בקולות ללא כל עומק או הד מרחבי, וכך נוצרת הבעה שאינה מתייחסת למרחק בין המצלמה למקור הקול. בעבודות שצולמו במערת המכפלה אין כל הד לקולות אנושיים, ורק חפצים דוממים מפיקים שם רעש. כך נוצר מצב שאפשר לכתנו באופן מטפורי ומתפייתי "רואים את הקולות" (שמות כ', י"ד). הקול הוא מכוון וממקד את המטב בדימוי המקורן ולא להפך.

אם לחזור מעולם הבדיון הקולנועי-תיעודי, למציאות שהוא מייצר, נדמה שמבעד לכל העבודות המוצגות בתערוכה מרחפת רוח מלנכולית. לא רק עגנת ה"צבאות" עומדת שם כרוח רפאים שאינה מרפה בעוד צבא ודת משתגים זה בזו, אלא גם המציאות הדיטונמית. נהר הירדן הופך כאן ממקום מעבר מיתי או מקום של בשורה למקום חיץ וגבול; הצילומים במערת המכפלה אינם מציגים עולם של שיתוף בינדתי, אלא דווקא משחק סכום אפס שבו המרחב יכול להיות מוחזק בזמן נתון רק אצל צד אחד, ותמיד תחת עין צבאית פקוחה. בהתאם, בפתח הקטלוג מודה האמנית לסא"ל אחד שפתח את הגבול שבבילה, למח"ט הגזרה בחברון, ליחידה לחילוץ של פיקוד העורף ולדובר צה"ל.

נירה פרג, "כל זה יכול היה להיבנות במקום אחר", מרכז לאמנות עכשווית קלישר, אוצר: סרג'יו אדלשטיין . התערוכה מוצגת עד 10.4.2013.

המחבר מבקש להודות לצחי מזומן על עזרתו בעריכת המאמר

אומנות - לארט פורטל בפייסבוק - תנאי שימוש ותקנון - אתר אומנות - מפת אתר - צור קשר - הדפס - מועדון חברים - פרסום בארטפורטל - Art in israel

TAPU טאפו בניית אתרים לאומנים

ARTPORTAL - הפורטל הישראלי לאמנויות

Daronet דרונט בניית אתרים

אתר האמנות ארטפורטל הוא הפורטל המוביל בישראל בתחום האמנות והתרבות. באתר תוכלו למצוא מידע רב אודות תערוכות אומנות, מאמרים בתחום האמנות והתרבות, מידע על גלריות, פורום אומנות שוקק חיים, חנות לממכר מוצרי אמנות, מידע על מוזיאונים ועוד. אנו מקדמים בברכה גלישה פעילה של המבקרים באתר ונשמח להכניס ידיעות רלוונטיות אודות חוגי אמנות, סדנאות, מידע על אמנים חדשים וכל מידע אחר שהוא בעל תועלת לקהילת חובבי האמנות. הגלישה באתר מהווה הסכמה בלתי חוזרת לתקנון האתר ושימוש בכל אחד מהטפסים שבאתר מהווה אישור למשלוח חומר פרסומי בהתאם לחוק